

Betreft:	Bijbelstudie	Dit is een uitgave van de Hersteld Hervormde Mannenbond	
Onderwerp:	Jakobus 2 : 1 – 13	Auteur:	Ds. H. Verheul
Jaargang 1	Nummer 2017-13	Deze uitgave is uitsluitend bestemd voor de aangesloten verenigingen	

Jakobus pakt in dit hoofdstuk de draad op waar hij hem in het vorige hoofdstuk heeft laten liggen. Hij dringt bij zijn lezers aan op een volgroeid geloof. Geloof dat onder beproeving en weerwil van verzoeken toch mag groeien. Dat geloof loopt als een gouden draad door heel deze brief heen. Dit hoofdstuk valt in twee delen uiteen. Een meer negatief gedeelte in de eerste 13 verzen en een meer positief gedeelte in de verzen 14 t/m 26.

In dit gedeelte geeft hij aan dat het geloof niet kan samengaan met het aanzien van de persoon. De volgende keer hopen we dan stil te mogen staan bij het geloof dat wel samen moet gaan met goede werken. Wat ons opvalt is dat Jakobus op verschillende wijze spreekt over het geloof. Het is vertrouwen op God aan de ene kant, maar aan de andere kant ook handelen in woorden en daden van liefde.

Daarbij moeten we niet vergeten dat het geloof bij Jakobus gericht is op de Persoon van Jezus Christus. Hij bedient zich daarbij van het stellen van retorische vragen om zo als het ware zijn lezers tot een antwoord te dwingen. Het gedeelte waar we nu bij stil mogen staan begint met een zeer geladen vers.

1. Mijn broeders, hebt niet het geloof van onzen Heere Jezus Christus, den Heere der heerlijkheid, met aanneming des persoons.

We zouden dit vers een van de kernteksten van dit hoofdstuk en zelfs wel van de hele brief kunnen noemen. De christologie van Jakobus en het christelijke karakter van de hele brief waarover heel wat twijfel is uitgesproken, komen hier aan de orde. Het geloof is verbonden met onze Heere Jezus Christus, schrijft hij. De Heere der heerlijkheid. Om Hem gaat het in een waar geloof. Hij is het brandpunt van alles waar het in het geloof om draait.

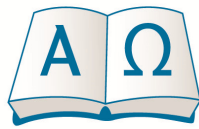
Toch is er heel wat te doen geweest over de manier waarover Jakobus over het geloof spreekt. Gaat het om de geloofshouding of gaat het om de inhoud van het geloof. Het antwoord is kort en bondig : het gaat om beide. Jakobus noemt als voorwerp van het geloof de Heere Jezus Christus. Het gaat hem echter ook om een geloofshouding tegenover Christus. Jakobus legt niet zozeer de nadruk op het verlossingswerk van Christus, als wel op het feit wat het uitwerkt in de praktijk van alle dag. Dan mag Jakobus kruis en opstanding niet hebben genoemd, maar worden wel terdege verondersteld. Kruis en opstanding bepalen voor hem de consequenties ten opzichte van het geloof.

Geloof is voor hem een levenshouding, maar gericht op een persoon, namelijk Jezus Christus, de Heere der heerlijkheid. Jezus is Heere en heeft alle macht in hemel en op aarde. Daarom is Hij de Heere Die heerlijkheid bezit. De heerlijkheid die Hij bezit duidt aan dat Hij als de opgestane Heere deelt in de hemelse heerlijkheid (kabod) van Zijn Vader. Dit eerste vers is Jakobus weer begonnen met de aanspraak : mijn broeders. Zo spreekt men dus elkaar aan binnen de gemeente. De broeders inclusief de zusters worden opgeroepen om hun geloof zuiver te houden. Ze moeten zich dan ook hoeden voor een verkeerde houding tegenover zowel de armen als de rijken, want dit bezoedelt hun geloof. Hebt niet, is een verbodsvorm om het geloof niet te laten samengaan met het aanzien van de persoon. De aanleiding tot deze ernstige vermaning is dat Jakobus dit kwaad binnen de gemeente is tegengekomen.

Hij heeft gemerkt dat de rijken een voorkeursbehandeling kregen. Het ware geloof kan niet samengaan met een voorkeursbehandeling van mensen op grond van hun rijkdom. Het aanzien van de persoon is iets dat typisch bij de wereld hoort. Wat ons opvalt is dat Jakobus niet ontkent dat ze geloof hebben. Ze moeten het evenwel niet laten bezoedelen door bepaalde mensen boven anderen te stellen.

Binnen de christelijke gemeente mogen we niemand voortrekken. De uitdrukking : aanzien des persoons, betekent letterlijk : iemands gezicht accepteren. Het betekent een onjuist onderscheid tussen mensen maken. Als je namelijk de rijken aanziet gaat dat altijd ten koste van de armen. De rijke wordt zo verheven, dat de arme er onder lijdt. Dit is ontoelaatbaar in de kerk van Christus. Jakobus plaatst immers de zonde van het aanzien van de persoon tegen de achtergrond van het Koningschap van Christus. De kerk heeft een Koning, Die met heerlijkheid is bekleed. Aan Hem komt alleen de eer toe en het past daarom niet om gewone mensen ook al zijn ze aanzienlijk of rijk op grond van hun status of rijkdom in de gemeente voor te trekken. Jakobus gaat het in de volgende drie verzen toepassen.

- 2. Want zo in uw vergadering kwam een man met een gouden ring aan den vinger, in een sierlijke kleding, en er kwam ook een arm man in met een slechte kleding;**
- 3. En gij zoudt aanzien dengene, die de sierlijke kleding draagt, en tot hem zeggen: Zit gij hier op een eerlijke plaats; en zoudt zeggen tot den arme: Sta gij daar; of: Zit hier onder mijn voetbank;**
- 4. Hebt gij dan niet in uzelf een onderscheid gemaakt, en zijt rechters geworden van kwade overleggingen?**

Stel dat er iemand binnenkomt. Hij voert een denkbeeldig voorval in, dat niet werkelijk hoeft te zijn gebeurd. Het hoeft dus niet zo te zijn gebeurd, maar de zonde die hiermee wordt gedemonstreerd, komt wel in de gemeente voor. Het is overigens niet uit de lucht gegrepen. Dat zal zo meteen in vers 6 blijken, wanneer hij een werkelijke situatie tekent. Als hij ze er op wijst dat ze de armen oneer hebben aangedaan.

Jakobus tekent een geval dat zich stellig in een van de synagogen van de lezers kan hebben voorgedaan. Het oorspronkelijke woord voor vergadering is namelijk synagoge. Hij neemt zijn lezers dus mee naar de kerk zouden we vandaag zeggen. De vraag is of het hier gaat om synagoge als gebouw of als vergadering. Het laatste ligt het meest voor de hand. Er zijn geschriften namelijk uit die tijd dat ook de christenen de eerste tijd hun vergadering met het woord synagoge aangaven.

Jakobus kan echter hier ook bedoeld hebben een bijeenkomst van de leiders van een gemeente. Deze conclusie zouden we kunnen trekken op grond van vers 3. Daar krijgen de personen die ter vergadering komen een zitplaats aangewezen. Het zou met het oog op vers 4 zelfs nog kunnen slaan op een zaak tussen twee gemeenteleden, die voor de rechtbank verschijnen. Dat de rechters zich door verkeerde overwegingen laten leiden. Het is toch het meest voor de hand liggend om hier te denken aan een kerkelijke bijeenkomst. Jakobus schrijft immers zijn brief aan de gelovigen in de verstrooiing.

We moeten voor ogen houden dat Jakobus hier een voorbeeld wil geven. Het gevaar is altijd aanwezig, dat we meer uit zo'n voorbeeld willen halen, dan de apostel bedoeld heeft. We moeten de grens tussen uitlegkunde en inlegkunde nauwkeurig in het oog houden. Het gaat er hier om hoe bepaalde mensen bejegend worden. Het is hem gebleken dat een rijke die deftig gekleed is een voorkeursbehandeling krijgt en dat iemand die er armoedig uitziet, een minder fraaie begroeting ten deel valt.

Jakobus verzet zich hier tegen discriminatie binnen de gemeente. Raak schildert hij dat in de twee personen, die in de vergadering binnenkomen. De rijke tekent hij als een man met een gouden ring aan zijn vinger. Letterlijk wordt hij genoemd 'meneer goudvinger'. Hij is gekleed in prachtige kleren. De arme schildert hij als een zeer schamel gekleed iemand. Nadat Jakobus de rijke man en de arme drommel getekend heeft, betreft hij de lezers erbij.

Hij spreekt ze aan om ze vervolgens zelf aan het woord te laten. Aan de rijke wordt alle aandacht besteed en wordt uitgenodigd om plaats te nemen op een van de beste plaatsen. Hem wordt een comfortabele plaats aangeboden. De arme krijgt een plaats dáár, verder weg. Hij kan blijven staan of op z'n best bij iemands voeten of voetenbankje gaan zitten. In vers 4 komt Jakobus dan met een samenvattende conclusie in de vorm van een retorische vraag, waarop een bevestigend antwoord wordt verwacht.

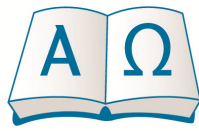
Maken ze door zo op te treden dan geen onderscheid en handelen ze dan niet als rechters, en dan nog wel als rechters, die zich door verkeerde overwegingen laten leiden? Jakobus plaatst zijn lezers op één lijn met rechters die zich bij de rechtspraak door slechte overwegingen laten leiden. Ze maken onderscheid door op het uiterlijk te letten. Hoewel we zagen dat het woord synagoge ook voor de rechtspraak gebruikt kan worden, moeten we hier dan wel denken aan de Bijbelse rechtspraak. In Lev. 19 : 15 valt de volle nadruk op onpartijdige rechtspraak. Gij zult geen onrecht doen in het gericht; gij zult het aangezicht des geringen niet aannemen, noch het aangezicht des groten voortrekken; in gerechtigheid zult gij uw naaste richten.

Jakobus wijst dan op het onderscheid maken waarbij verkeerde normen gehanteerd worden. Hij gebruikt een werkwoord dat twifelen betekent. Maar, in de context van de rechtspraak heeft het de betekenis van onderscheid maken of een oordeel vellen. Jakobus beschuldigt zijn lezers dat ze onder elkaar onderscheid maken. Naast de vertaling 'onder elkaar' kan ook vertaald worden in uzelf of bij uzelf. De gedachte is dan dat het gaat om een innerlijke overweging, zonder dat het tot een uitspraak komt.

Dat zou dan verborgen blijven en dan zou het geen vermaning hebben gekregen, zoals nu wel het geval is. Vandaar dat het de voorkeur verdient om te vertalen met onder elkaar. Door de rijken voor te trekken en de armen te verachten, treedt men onder elkaar op als rechters, die zich door verkeerde overwegingen laten leiden.

5. **Hoort, mijn geliefde broeders, heeft God niet uitverkoren de armen dezer wereld, om rijk te zijn in het geloof, en erfgenamen des Koninkrijks, hetwelk Hij belooft dengenen, die Hem liefhebben?**
6. **Maar gij hebt den armen oneer aangedaan. Overweldigen u niet de rijken, en trekken zij u niet tot de rechterstoelen?**
7. **Lasteren zij niet den goeden naam, die over u geroepen is?**

Nadat de verkeerde overwegingen bij het beoordelen van de mensen in de samenkomsten van de gemeente aan de kaak gesteld zijn, gaat de schrijver de maatstaven die in de gemeente aangelegd zijn, toetsen aan de normen die God hanteert. Eerst laat hij zien hoe God omgaat met de armen. Daarna komt het optreden van de gemeenteleden tegenover de armen aan de orde en tenslotte het optreden van de rijken tegenover de gemeenteleden. Pastorale bewogenheid klinkt opnieuw door in de aanspraak : mijn geliefde broeders. Ze worden opgeroepen om te luisteren : hoort! Hoort hoe God tegenover de armen optreedt. Welke armen bedoelt Jakobus?

Wel, we weten dat de gemeente in Jeruzalem voor een groot gedeelte uit armen bestond. Paulus heeft in enkele gemeenten voor hen laten collecteren. Toen er vervolging uitgebroken was zijn ze verstrooid. Er zullen er dan ook de grenzen van het land over gevlucht zijn.

Verstrooiden die hier een plaats binnen de gemeente hebben gevonden aan wie Jakobus schrijft. God stoot deze armen niet weg, maar is juist over hen bewogen. Heel het O.T. is er vol van en we horen het ook in de woorden van de Heere Jezus. Het gaat hier bij Jakobus om de armen naar de wereld. De wereld heeft voor deze mensen geen enkele belangstelling. Mensen, die het niet breed hebben zijn in de wereld nauwelijks in tel.

Het zijn de maatschappelijk verdrukten, die onrecht hebben te verduren. Het zijn de mensen, die zuchten onder de uitbuiting van de bevoorrechte klasse. De arme is aan de andere kant ook degene, die in zijn ellende op God vertrouwt. De arme weet zich in zijn nood van de Heere afhankelijk. Jakobus vraagt aandacht voor de armen en waarschuwt tegen rijkdom. Het gaat hem daarbij niet zozeer om armoede en rijkdom op zich.

Het gaat om de arme en rijke mens in de relatie tot God en de naaste. God heeft de armen naar de wereld uitverkoren. Het woord dat Jakobus voor uitverkiezing gebruikt is bij uitstek de Bijbelse term waarin Gods vrijmacht en genade tot uitdrukking worden gebracht. Gods genadige verkiezing van de armen brengt een grote ommekeer in hun leven teweeg. Het maakt hen rijk, rijk in het geloof. Het geloof als instrument waardoor die rijkdom wordt ontvangen.

Die rijkdom is, dat ze een erfgenaam van Gods Koninkrijk mogen zijn. Dat is de belofte die op hen ligt te wachten. God belooft het aan allen die Hem liefhebben. Het liefhebben is de grond en niet het arm zijn. Jakobus noemt nogal wat in deze tekst. Uitverkiezing, de belofte, het geloof en het liefhebben. Het is belangrijk om deze woorden in de goede volgorde te zien. Het geloof komt tot uitdrukking in de liefde tot God. Het geloof grijpt de belofte aan. Achter dit alles ligt de machtige daad van Gods uitverkiezing. Wie nog aan het christelijk karakter van deze brief mocht twijfelen, moet daar nu wel van zijn genezen. Wat we hier tegenkomen, komen we ook tegen in de prediking van Jezus en de apostelen. Gods houding tegenover de armen steekt scherp af tegen de wijze waarop de gemeenteleden de armen bejegenen.

Binnen de gemeente zijn sociale verschillen. Rijken en minder bedeeden en dat leidt tot spanningen. De armen worden door de rijken smadelijk behandeld. Wat een verschil met de wijze hoe God met de armen omgaat. Het oorspronkelijke woord voor behandelen betekent : oneer aandoen. De rijken worden daar tegenover met eer behandeld. Het arme gemeentelid moest als mede-erfgenaam van Gods Koninkrijk de hoogste eer ontvangen.

De rijken behoren zelfs niet tot de gemeente, ze doen gemeenteleden geweld aan en slepen ze voor de rechtbank. Overweldigen wijst op sociale druk, die ze uitoefenen. Deze druk leidt tot rechtsgedingen. Het zijn synagogale rechtbanken, die uitspraken deden over zaken van godsdienstige en maatschappelijke aard. In vers 7 wordt dit nog duidelijker.

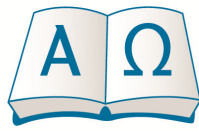
Hier tekent Jakobus het gedrag van de Joden, die tot de rijken behoorden, tegenover de leden van de gemeente. De vroege kerk heeft veel van deze Joden te lijden gehad. Over de gemeenteleden is de goede naam aangeropen. De Naam is in het O.T. een plaatsvervangende uitdrukking voor God en in het N.T. voor Jezus. Deze naam wordt over de gelovigen uitgeroepen in de prediking, bij de doop en in de zegen.

Wanneer de rijken deze goede naam lasteren dan wil dit zeggen, dat ze smadelijk spreken over Christus. Daarom is het zo dwaas dat deze rijken die de Naam van Christus lasteren voorgetrokken worden op hun arme medegelovigen. Een wereldse wijze van denken en doen wordt zo binnen de kerk gebracht en dat kan en mag niet.

8. **Indien gij dan de koninklijke wet volbrengt, naar de Schrift: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf, zo doet gij wel;**
9. **Maar indien gij den persoon aanneemt, zo doet gij zonde, en wordt van de wet bestraft als overtreders.**
10. **Want wie de gehele wet zal houden, en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan alle.**
11. **Want Die gezegd heeft: Gij zult geen overspel doen, Die heeft ook gezegd: Gij zult niet doden. Indien gij nu geen overspel zult doen, maar zult doden, zo zijt gij een overtreder der wet geworden.**

Om zijn argumenten kracht bij te zetten, komt Jakobus nu met het gebod tot naastenliefde. Dat is immers de Koninklijke wet naar de Schrift : gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Dan doet gij wel! Het is niet zo verwonderlijk dat Jakobus hier het gebod tot naastenliefde uit Lev. 19 : 18 aanhaalt. Daar staat het ook evenals hier bij Jakobus binnen het kader van de partijdigheid. Deze wet is afkomstig van Koning Jezus en daarom van het grootste belang.

In vers 9 plaatst hij de zonde van het aanzien van de persoon in het licht van de koninklijke wet. De zonde is dat ze alleen naar het gezicht kijken. De arme die daardoor ten achter gesteld wordt is een naaste. Wie zich schuldig maakt aan discriminatie wordt door de koninklijke wet gebrandmerkt als een overtreder. De wet klaagt hem aan, stelt hem schuldig en veroordeelt hem. Ze moeten goed beseffen, dat de wet een geheel vormt. Jakobus wijst

daarom in vers 10 op de eenheid van de wet. Je kunt namelijk niet alleen God liefhebben en denken dat het dan wel goed zit. Wie de hele wet houdt, maar op het punt van de discriminatie struikelt, is schuldig geworden aan alle geboden van de wet. Het is heel scherp : wie één gebod overtreedt, heeft alle geboden overtreden. Dat gaat Jakobus nu aan de hand van de Schrift bewijzen in het 11e vers.

Hij grijpt terug naar de tien geboden, waarin God echtbreuk en doodslag verbiedt. Opvallend is dat de volgorde omgekeerd is zoals deze in de tien geboden staat. In Luk. 18 : 20 en Rom. 13 : 9 vinden we dezelfde volgorde terug. We moeten het echter zo lezen : dezelfde God die echtbreuk verbiedt, is de God Die al de doodslag heeft verboden. Opvallend is wel dat Jakobus deze twee geboden noemt en dan vooral de nadruk laat vallen op de doodslag. Dat is niet zo verwonderlijk als we er op letten, dat de Joodse traditie de weigering om de naaste te helpen, gelijk stelde met moord. Ten aanzien van de medemens is er slechts één gebod van kracht en dat is het gebod van de liefde. De afzonderlijke geboden kunnen we de verschillende kanten van het ene liefdegebod noemen.

De gemeenteleden mogen dan in andere opzichten vroom en aan de wet gehoorzaam zijn, door de armen te discrimineren maken ze zich schuldig aan de hele wet. Hun geloof in Jezus Christus moet gezuiverd worden van onzuivere zaken zoals voorkeursbehandeling.

12. Spreekt alzo, en doet alzo, als die door de wet der vrijheid zult geoordeeld worden.

13. Want een onbarmhartig oordeel zal gaan over dengene, die geen barmhartigheid gedaan heeft; en de barmhartigheid roemt tegen het oordeel.

In de verzen 12 en 13 gaat Jakobus zijn vermaning afronden. In spreken en in handelen horen ze vrij te zijn van het aanzien van de persoon. Het gaat hierbij om de totale levenspraktijk. Spreken en handelen vatten het hele leven en optreden van iemand samen. Jakobus legt dus niet alleen nadruk op de daad, maar ook op het spreken. Niet voor niets geeft hij zoveel aandacht aan de tong. Dit instrument moet geheiligd worden.

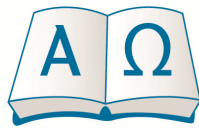
Het spreken en handelen moeten beantwoorden aan de wet van de vrijheid, want door deze wet zullen onze woorden en daden geoordeeld worden. De wet is de norm, de maatstaf of de wegwijzer volgens welke de gelovigen moeten handelen. De wet bevrijdt van alle zelfzucht en egoïsme en bevrijdt tot dienst aan God en de naaste. Deze wet eist van ons naastenliefde. Wanneer het Woord ingeplant is, wanneer het Woord als wet geschreven is op de tafel van het hart, dan bewerkt het ook de liefde tot de naaste in woorden en daden.

Wie deze wet niet gebruikt als wegwijzer voor zijn woorden en daden, die zal in het eindgericht door deze wet veroordeeld worden. Wanneer we in het gericht komen is het niet de vraag of we nauwgezet allerlei bepalingen en voorschriften zijn nagekomen, maar of we ons door het liefdegebod in ons spreken en handelen hebben laten leiden. Jakobus plaatst zijn oproepen en vermaningen in een toekomstig perspectief. Het komende gericht krijgt in zijn brief naarmate zijn schrijven het einde nadert een steeds sterkere beklemtoning.

De gehoorzaamheid aan het liefdesgebod zal de beslissende maatstaf zijn in het eindgericht. Daarmee sluit hij aan bij de prediking van de Heere Jezus (Mt. 12 : 37, 16 : 27, 25 : 31 - 46). Jakobus sluit dit gedeelte af met de motivering waarom er zo gesproken en gehandeld moet worden, zoals hij in het vorige vers heeft aangegeven. Weer komt het oordeelsmotief ter sprake, eerst negatief met het woord onbarmhartigheid en dan positief met het woord barmhartigheid.

Dit 13e vers is als het ware het scharnier tussen dit eerste gedeelte en het volgende. De onbarmhartigheid in het aanzien des persoons is ontmaskerd. Tegelijk wordt er vooruit gegrepen op de weldadigheid, wanneer het geloof gepaard gaat met de werken. Een barmhartig oordeel zal gaan over degene, die geen barmhartigheid gedaan heeft. De Heere is echter rijk aan barmhartigheid. Tegenover iemand die barmhartig is, treedt de Heere ook met barmhartigheid op.

De Heere Jezus heeft daar in de Bergrede al op gewezen : zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden (Mt. 5 : 7). Tenslotte gebruikt hij een beeld van een rechtszaal. Er wordt een aanklacht ingediend, maar de barmhartigheid treedt als verdediger op. Deze verdediger triomfeert over het gericht. Barmhartigheid is de basis van het grote heilswerk van Christus. Hij heeft over het verdiende oordeel getriomfeerd. God wil nu dat dit in het leven van de gelovigen tot uitdrukking komt. Geloof in Christus kan niet samengaan met een onbarmhartig neerzien op de naaste. Het krijgt gestalte in het betonen van barmhartigheid aan die naaste.

Te lezen Schriftgedeelten en te zingen Psalmen

Jakobus 2 : 1 – 13

Zingen : Ps. 49 : 1 en 2; Ps. 49 : 6 en 7; Ps. 133 : 1, 2 en 3.

Gespreksvragen

1. Jakobus spreekt over groeien in het geloof. Hoe vindt deze groei plaats in het leven van de gelovigen?
2. Er mag geen aanneming des persoons zijn binnen de christelijke gemeente. Geen verschil tussen rijk en arm. Hoe komt het dat dit kwaad toch steeds weer opduikt in de gemeente?
3. Hoe verhouden zich het verlossingswerk van de Heere Jezus zich met de praktijk van alle dag?
4. Er is uitlegkunde van de Schrift, maar ook inlegkunde. Waar ligt de grens? Lopen we toch niet dikwijls tegen inlegkunde aan?
5. Als je weigert je naaste te helpen staat dit gelijk aan moord. Is dat niet een al te sterke veroordeling?

Aantekeningen: